

hanem a színpadon való előadásra, vagyis arra, hogy egyes szerepeiben színészek lépjenek föl, úgy viselkedve, mintha a dráma cselekményét csakugyan át is élnék. Lényeges megkülönböztető jegye a drámának, hogy míg a verset, elbeszélést mindenki külön, magában olvassa, a drámát együtt, tömegben élvezzi a közönség, hatása tehát tömegpszichológiai természetű. S míg a többi költői formáknál elegendő, ha a közönség könyvből kapja a kezébe, a dráma kikívánczik a könyvből és színpadi előadást kíván, amihez külön berendezés, színház, színpad kell és a színészek bizonyos száma. Az igazi dráma célja mindig a színpadi előadás, az úgynevezett könyvdráma nem tekinthető a fogalom szorosabb értelmében valódi drámának. A dráma szerkezeti elveit, berendezését és egyáltalában lehetőségeinek határait a színpad szabja meg. Először is korlátozva van a terjedeleme. A dráma nem lehet hosszabb, mint amennyit a színpadon egyfolytában elő lehet adni a közönség és a színészek kimerülése nélkül. A kínaiaknál vannak egész napot igénybevevő drámák, a középkori színjátékokat sokszor több napra kiterjedő előadásokon játszották, de a modern dráma, a színpad követelményeihez idomulva úgy alakult, hogy legfeljebb egy estén s 3–4 óra alatt előadható legyen. Ebben a terjedelemben is pihentető szüneteket kell engedni a közönségnek s ezért oszlik a dráma felvonásokra, melyeknek a száma nincs korlátozva; a szokásnak legjobban a 3 és 5 felvonásos drámák felelnek meg, bár nem ritka a 2 és 4 v. több felvonásos dráma sem. A cselekvő személyek száma nem lehet korlátlan, mert a színház nem rendelkezhetik túlságosan nagy színész-személyzettel; ha a drámaíró tömegeket léptet fel, akkor a színház úgynevezett statisztákkal segít magán, akik nem hivatásos színészek s ezért külön szerepet nem játszhatnak. Minden drámai szereplő egy-egy embert személyesít, akinek tehát kell, hogy külön jelleme és sorsa legyen. Mindegyiknek szereplésében egy-egy akarat nyilvánul s a különböző akaratok surlódásából, győzelméből és bukásából alakul ki a cselekmény. Ez a szereplők jelleméből és törekvéséből folyik, nem az író önkényéből; a drámának, mint az élet tükrének, az életben

emberek közt lefolyó harcot kell jelképeznie, küzdelem nélkül nincs dráma. A küzdelem abban nyilvánul meg, ahogy a személyek egymás sorsára hatnak. A drámai cselekménynek tehát szünet nélkül mozgásban kell lennie, hogy el ne veszítse az érdeket: az elindításban az író mozgásba hozza a személyeket, megismertet jellemükkel és törekvésükkel, azután beszélteti és cselekedtetni őket, míg az összeütközés, a harc köztük tetőpontjára s ezen túl kifejlésre nem jut. A kifejlésnek be kell fejeznie, le kell zárni a cselekvést. A dráma műfajai: 1. A *tragédia* v. *szomorújáték*, amely nagyon erős szenvedélyeket és érdekeket hoz olyan összeütközésbe, amelynek eredménye csak a főszereplő halála lehet. A régiebb irodalomban a tragédia hősei mindig kiemelkedő emberek, királyok, hősök, a görög tragédiákban félistenek is voltak, csak a XVIII. század óta fejlődött ki a polgári tragédia, mely minden nap embereket tragikus végű összeütközését ábrázolja. A *vígjáték* (*Komédia*) az élet derüesebb oldalát ragadja meg, az összeütközést nem hevíti olyan hevesre, az emberi természet és jellem kómikus vonásaiból, furcsaságaiból és félszégeiből, a társadalom nevelésének szokásaiból és előítéleteiből fejti ki hatásait. Befejezése mindig megnyugtató. 3. A tragédia és vígjáték összekeveredéséből származik a *középfajú dráma*, amely heves összeütközést ábrázol, mely azonban nem vezet tragikus befejezésre és szívesen felhasználja a vígjátéki elemeket is. 4. A *bohózat*, a vígjáték alantasabb fajtája, mely nem annyira jellemekből, mint mulattató helyzetekből fejti ki a cselekményt és az emberek torzított ábrázolásával ér el mulattató hatást. 5. A *drámai költemény* valamely filozófiai vagy erkölcsi kérdést tárgyal, párbeszédes, cselekményes formában, tekintet nélkül a színpadi előadás nehézségeire. Vannak még ezenkívül külön fejlődésű alfajok is, mint a népelet képeit akár tragikus, akár kómikus szellemben ábrázoló népszínmű, az énekes vígjáték stb. A drámában, akármi-lyen műfajhoz tartozik, szükséges bizonyos egység. Ezt a francia klasszikus dráma, ókori példák hatása alatt, igen szigorúan értelmezte, felállítva a hármas egységet (a cselekmény, a hely és idő egysége) követelményét, vagyis azt, hogy a